

Ikaalisten kaupunginhallitukselle (tiedoksi Ikaalisten nuorisovaltuusto)

IKAALISTEN VANHUS- JA VAMMAISNEUVOSTON KANNAOTTO NEUVOSTON TOIMINTAEDELLYTYSTEN VARMISTAMISEKSI

Kuntalain 27 – 28 pykälissä määritellysti vanhus-/vammaisneuvoston tehtävänä on edustamiensa väestöryhmien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaaminen.

Kunnanhallituksen on paitsi asetettava neuvostot/yhteisneuvosto myös huolehdittava niiden/sen toimintaedellytyksistä.

Vaikuttamistoimielimelle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen tai tarvittavien palveluluiden kannalta.

Vaikuttamistoimielimen edustamien väestöryhmien merkitys Ikaalisissa

- 65-vuotta täyttäneitä oli 2277 eli **33,7 prosenttia** Ikaalisten 6758 hengen väestöstä, näistä 65-79 vuotiaita 1694 ja 80 vuotta täyttäneitä 583 (vastaavasti 13-29 -vuotiaita on 1002 eli 14,8 prosenttia väestöstä)
- 65-vuotta täyttäneet maksoivat asukasosuuttaan vastaavan osan kuntaverosta: 3,6 miljoonaa euroa eli **33,3 prosenttia** 10,8 miljoonasta eurosta
- Eläkeläistalouksia oli 1576 eli **45,1 prosenttia** Ikaalisten 3498 taloudesta
- Vammaiset-kohderyhmän lukujen hahmottaminen on ikäperusteisia lukuja vaikeampaa; KELAn vammaisetuuksien saajia on eri ikäryhmissä yhteensä satoja (avaamme lukuja tarkemmin pyydettäessä)
- Eläkeläis-, vammais- ja hyvinvointijärjestöt ovat merkittävä osa Ikaalisten kolmannen sektorin toimintaa
- Ikäihmiset ja vammaiset ovat aktiivisia toimijoita. He tarvitsevat julkisia palveluita ja muodostavat yksityispalveluiden kuluttajina tärkeän väestöryhmän.

Tilastolähteet:

- Tilastokeskus/Paavo-tietokanta (asukasmäärät ja kotitaloudet) 2023
- Kuntaliitto/Kuntien verokertymät 2023

Vanhus- ja vammaisneuvosto pitää tänä vuonna tapahtunutta Ikaalisten kahden neuvoston yhdistämistä hyvänä ratkaisuna mm. siitä syystä, että ikä- ja vammaisperusteiset erityistarpeet yhtyvät monen kaupunkilaisen arjessa. Sosiaalihuoltolain, vanhuspalvelulain ja vammaispalvelulain soveltamisessa voi olla rajanvetotilanteita, joiden tuomia ongelmia vanhus- ja vammaisneuvostolla on tällä kokoonpanolla hyvät mahdollisuudet seurata ja myös puuttua niihin.

Neuvoston edustajien nykyinen puhe- ja läsnäolo-oikeus kaupungin päätöselimissä on toimiva ratkaisu. Vanhus- ja vammaisneuvosto pyytää niin valmistelijoita, esittelijöitä kuin toimielinten puheenjohtajia edelleen kiinnittämään huomioita neuvoston osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumiseen.

Neuvoston PIRHAN vaikuttamistoimielimiin nimetyt jäsenet pyrkivät luomaan hyvää yhteistyötä hyvinvointialueetasolla. He nostavat Ikaalisten vanhus- ja vammaisneuvoston käsittelyyn PIRHAN neuvostoissa käsiteltäviä asioita mahdollisuuksien mukaan jo valmisteluvaiheessa ja vievät neuvoston näkökulmia PIRHA-prosessiin.

Haluamme kiinnittää Ikaalisten kaupunginhallituksen huomiota seuraaviin kehitystarpeisiin vanhus- ja vammaisneuvoston toimintaedellytysten turvaamiseksi:

Vertailutoimintamallina on käytetty Pirkanmaan hyvinvointialuetta (PIRHA), jonka organisaatioon kuuluvat vaikuttamistoimieliminä noin 40-jäseniset nuorisovaltuusto sekä erilliset vammais- ja vanhusneuvostot.

1. OSALLISUUS KUNTASTRATEGIAN JA HYVINVOINTISUUNNITELMAN VALMISTELUUN

Ikaalisten kaupungin strategiaa vuosille 2026-2032 tänä syksynä valmistellessa ei ole kuultu vanhus- ja vammaisneuvostoa. Strategia on ollut hyväksyttävänä kaupunginvaltuuston kokouksessa 1.12.2025.

Kuntastrategian merkitys on ohjata kunnan pitkän aikavälin toimintaa ja taloutta, varmistaa kuntalaisten tarpeiden täyttyminen ja toimia päätöksenteon perustana. Se on lakisääteinen asiakirja, joka määrittelee kunnan kehityksen suunnan, sitouttaa toimijat yhteisiin päämääriin ja luo pohjan taloussuunnittelulle.

Ainut edustamiamme väestöryhmiä koskeva erityismaininta kuntastrategiassa on:

”Seniorikuntalaiset

- *Osallistamme ja huomioimme eri tavoin vanhus- ja vammaisneuvostoa sekä ikäihmisten järjestöjä”*

Maininta ei täytä kunnan pitkän aikavälin strategista toiminnanohjausvaadetta vammaisten ja vanhusten osalta.

Edellisen vanhusneuvoston jäsenen Vuokko-Liisa Nuottajärven kaupunginhallitukselle tiedoksi lähettämästä esityksestä ei näy jälkiä strategiassa.

Kaupungin nettisivuilla on *Ikaalisten Ilta – Vanhustyön ilta -strategia 2022 - 2030*, joka on laadittu Kotala Consultingin palveluita käyttäen vuonna 2022. Tuotos on monilta osin vanhentunut hyvinvointialueiden aloitettua toimintansa vuoden 2023 alusta. Tavoitteet ovat monin osin edelleen relevantteja, mutta koska työnjako hyvinvointialueen, kunnan ja järjestötoimijoiden välillä ei hahmotu, strategia jää tässä muodossaan vaikutuksettomaksi.

Hyvinvointisuunnitelmassa ei ole osioita tai juuri muitakaan mainintoja, joissa huomioidaan vanhusten ja vammaisten erityistarpeet.

Vertailutoimintamalli

PIRHAn aluehallitus lähetti hyvinvointialueen strategialuonnoksen vaikuttamistoimielimille lausunnonle syyskuussa 2025, vastausaikaa oli yksi kuukausi. Aluevaltuustossa tapahtuvan strategian vahvistamisen jälkeen kaikki vaikuttamistoimielimet osallistuvat strategian toimenpidesuunnitelman ja siihen liittyvän mittariston luomiseen jo suunnitelman valmisteluvaiheessa.

Hyvinvointisuunnitelman päivitykseen vaikuttamistoimielimet on osallistettu jo päivitystyöryhmän aloittaessa toimintansa kuluvana syksynä.

Ikaalisten vanhus- ja vammaisneuvoston ehdotus

Neuvosto osallistetaan kuntastrategian työstämiseen vertailumallin viitoittamalla tavalla seuraavassa strategian päivitysvaiheessa 2027- 28. Vanhus- ja vammaispalveluista ei laadita erillistä strategiaa vaan tarvittavat näkökulmat nivelletään koko kuntastrategiaan.

Neuvosto tekee ennen seuraavaa kuntastrategian päivitystä strategiakannanottojensa pohjustustyötä. Tämä työskentely nivotaan neuvoston panokseen hyvinvointisuunnitelman valmistelussa tavoitteena niveltää suunnitelmaan erilliset vanhus- ja vammaispalveluosiot tai muuten näiden asukasryhmien erityistarpeet toteuttavat kannanotot.

Neuvosto edellyttää hyvinvointikertomuksen omaa vuotuista esittelyä neuvostolle mahdollisten korjaustoimenpidetarpeiden hahmottamiseksi.

Erityistä huomiota kiinnitetään hyvinvointialueen ja kunnan toimintojen synkronointiin ja tasapainottamiseen niin vanhus- kuin vammaisten osalta eri lakien edellyttämän rinnakkaisen hyvinvointivastuun ja ennalta ehkäisevän työn toteutumisesta.

Vanhentunut ”Ikaalisten ilta”-strategia poistetaan verkkosivuilta. Sitä ja Vuokko-Liisa Nuottajärven strategiaehdotusta sekä vertailuaineistona Pirhan strategiaa toimenpidemäärityksineen käytetään viiteaineistona vanhus- ja vammaisneuvoston hyvinvointisuunnitelma- ja strategiatyöskentelyssä. Keskeisenä tavoitteena on Ikaalisten kaupungin vastuualueiden ja yhteistyöpintojen selkiyttäminen.

2. VIESTINTÄ, ERITYISESTI DIGIPALVELUT

Vanhus- ja vammaisneuvostolla sekä nuorisovaltuustolla on omat sivut ikaalinen.fi -sivustolla. Näin on lähtökohtaisesti hyvä, mutta pöytäkirjojen osalta osallistamis- ja vaikuttamiselimet eivät ole yhdenvertaisessa asemassa: nuorisovaltuuston pöytäkirjat ovat samalla päätössivulla kunnan päätöstoimielinten kanssa, vanhus- ja vammaisneuvoston pöytäkirjat vain omilla sivuilla.

Ikaalisten vanhus- ja vammaisneuvoston ehdotus

1. Kaupungin nettisivujen uusinnan yhteydessä myös vanhus- ja vammaisneuvoston pöytäkirjat linkitetään samalle sivulle kaupungin muiden toimielinten päätöspöytäkirjojen kanssa.
2. Nettisivuja uudistettaessa neuvostoa kuullaan sekä neuvostoa koskevien osien päivityksessä että kokonaisuudessaan digipalvelulain edellyttämässä saavutettavuudessa. Saavutettavuusvaatimusten täyttymiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota kaupungin viestinnässä niin vammaisten kuin senioriväestön osalta.
3. Kaupunginvaltuuston kokousten tallenteiden tekstitykset toteutetaan välittömästi. Esimerkiksi Salon kaupunki on jo pitkään käyttänyt tätä toimintamallia tekoälyä hyödyntäen. Tekstitys mahdollistaa videotallenteiden pitkäaikaisen säilyttämisen päätöspöytäkirjojen tapaan. Palvelu on erityisen tärkeä kuulovammaisille ja myös kaikkien kuntalaisten osallisuudelle, koska pöytäkirjoista ei näy valtuustossa esitettyjä puheenvuoroja.
4. Saumaton yhteistyö hyvinvointialueen, kaupungin ja järjestöjen palvelujen ja niistä viestimisen osalta on toteutettava Lähitori-toiminnassa. Vanhus- ja vammaisneuvosto tekee tarpeen mukaan ehdotuksia hyvinvointialueelle ja kaupungille toiminnan kehittämisestä palveluiden integraationäkökulmasta.

3. TALOUDELLISET TOIMINTAEDELLYTYKSET

Vanhus- ja vammaisneuvoston toimintabudjetti sisältyy sivistystoimen/hyvinvointipalveluiden eri momenteille (kokouspalkkiot, elintarvikkeet, koulutus ja kulttuuripalvelut, painatukset, muut palvelut, opetusmateriaalit). Hyvinvointikoordinaattorin kautta esitetystä 5000 euron määrärahasta on tunnistetusti budjetoitu vaan ei korvamerkitty eri momenteille 4300 euroa. Nuorisovaltuuston vastaava määräraha vuodelle 2026 on 8400 euroa.

Vertailutoimintamalli

PIRHA on budjetoitu kaikille kolmelle vaikuttamistoimielimelle tasapuolisesti 48 000 euroa/toimielin toimielinakohtaiseksi budjettiosaksi. Osallistujaa kohti tämä on noin 1200 euroa/vuosi. Kokouksia kullakin toimielimellä on vuosittain 10-12. PIRHAn kokouspalkkio vaikuttamistoimielimissä on 75 euroa.

Ikaalisten vanhus- ja vammaisneuvoston ehdotus

Budjettivuodesta 2027 alkaen kummankin vaikuttamistoimielimen määrärahat ovat samansuuruiset 9 000 - 12 000 euroa/vuosi, mikä mahdollistaa riittävän määrän kokouksia, asiantuntijakuulemisia, hyvinvointiviestintää ja -tilaisuuksia kohderyhmille sekä kuntien ja muiden tahojen välisiä yhteyksiä parhaiten käytäntöjen löytämiseksi. Myös ylisukupolvinen yhteistyö nuorisovaltuuston ja vanhus- ja vammaisneuvoston kesken on mahdollistettava erilaisin toimintatavoin.

Esitämme, että vaikuttamistoimielinten määrärahat kirjataan omiksi momenteikseen seurannan helpottamiseksi.

Edelleen esitämme, että Nuorisovaltuuston, vanhus- ja vammaisneuvostojen jäsenille toimielimen omista kokouksista maksetaan 1.4.2026 alkaen sama kokouspalkkio kuin kaupunginhallituksen nimeämissä tai kaupunginjohtajan, valtuuston puheenjohtajan tai kaupunginhallituksen puheenjohtajan kutsumisissa toimikunnissa eli mahdollisten matkakorvausten lisäksi 50 euroa nykyisen 25 euron sijaan. Tämä edellyttää hallintosäännön 150 pykälän muutosta.

Kokouspalkkio ei ole vaikuttamistoimielimen jäsenen motivaatiotekijä, mutta se osoittaa sitä arvostusta, jota osallistumis- ja vaikuttamistoimielimiä kohtaan Ikaalisissa tunnetaan. Kuntalain kommentaariateos toteaa pykälän 26 selityksissä kunnanhallituksen palkkiomäärittelyjen mahdollisuudeksi rinnastuksen lautakuntien jäsenten palkkiotasoon, joka on tällä hetkellä Ikaalisissa 70 euroa/kokous.

Budjettivaikutus esitetyllä korotuksella kokouspalkkioihin on vanhus- ja vammaisneuvoston osalta vuonna 2026 yhteensä +1250 euroa (loppuvuonna viisi kokousta).

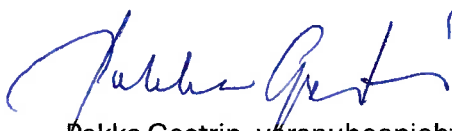
Ikaalisten vanhus- ja vammaisneuvosto pyytää Ikaalisten kaupunginhallituksen vastausta kannanottoonsa toimintaedellytystensä varmistamiseksi 31.1.2026 mennessä.

Ikaalisissa 4.12.2025

Ikaalisten vanhus- ja vammaisneuvoston puolesta

Antero Kolu, puheenjohtaja

Pekka Gestrin, varapuheenjohtaja